

Zeszyty Naukowe Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią
Polskiej Akademii Nauk

rok 2017, nr 97, s. 189–200

Justyna WOŹNIAK*

Poziom wykorzystania wytycznych w zakresie zintegrowanego raportowania danych ES(G) w branży wydobywczej i pionowo zintegrowanych podmiotów działających w energetycznym łańcuchu wartości w Polsce

Streszczenie: Artykuł stanowi analizę zawartości raportów krajowych spółek branży wydobywczej i pionowo zintegrowanych podmiotów działających w energetycznym łańcuchu wartości, w świetle wytycznych światowych standardów społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR z ang. *Corporate Social Responsibility*). Dokonano przeglądu literatury krajowej oraz analizę raportów wybranych spółek pod kątem publikacji danych niefinansowych tj. w zakresie informacji dotyczących ES(G) (E – *Environment*; S – *Social*; G – *Governance*), kładąc nacisk na aspekt środowiskowy i społeczny. Wskazano, które wybrane, górnicze przedsiębiorstwa przygotowują zintegrowane raporty (dane finansowe i niefinansowe), zgodnie z wytycznymi GRI (*Global Report Initiative*), przy uwzględnieniu wytycznych zapisanych w dokumencie dedykowanym m.in. branży wydobywczej – G4 Mining and Metals. Zdaniem autora powszechny dostęp do danych niefinansowych poszerza grono interesariuszy i może złagodzić negatywne nastawienie opinii publicznej do branży wydobywczej. Zintegrowane raportowanie jest nowym doświadczeniem dla polskich spółek górniczych i podmiotów zintegrowanych pionowo działających w energetycznym łańcuchu wartości, skierowanym do różnych grup interesariuszy, na bazie wytycznych GRI. Przeprowadzona analiza wykazała, że tylko dwie krajowe spółki tj. LW Bogdanka SA i KGHM Polska Miedź SA, spośród 10 analizowanych w raporcie za 2015 r. korzystały ze wskaźników dedykowanych branży. Wybór spółek podyktowany był ich znaczącym udziałem w przemyśle wydobywczym w Polsce. Artykuł wskazuje na pomijanie istotnych aspektów w działalności spółek górniczych i pionowo zintegrowanych przedsiębiorstw, które powinny być nieodzownym elementem raportów z uwagi na jednoznaczną relację górnictwa ze środowiskiem i społeczeństwem. Mowa tu o wytycznych zapisanych w dokumencie GRI G4 Mining and Metals, jako wskaźników stanowiących uzupełnienie raportowania w kwestii zrównoważonego rozwoju. Celem artykułu jest m.in. wskazanie istotnych aspektów działalności spółek górniczych i podmiotów zintegrowanych pionowo, które są pomijane, a zdaniem autora winny być komponentem przygotowywanych raportów.

Słowa kluczowe: ESG, CSR, GRI, górnictwo

* Dr inż., Zakładu Ekonomiki Przemysłu i Geokonometrii, Wydział Geoinżynierii, Górnictwa i Geologii, Politechnika Wroclawska, Wrocław; e-mail: justyna.wozniak@pwr.edu.pl

Level of use of guidelines for integrated reporting ES(G) data in the mining industry and vertically integrated operators in the energy value chain in Poland

Abstract: The article is an analysis of the content of the reports of the national mining companies and vertically integrated operators in the energy value chain, in light of the guidelines of global standards of corporate social responsibility (CSR – Corporate Social Responsibility). A verification of the review of the literature and reports of selected companies in terms of non-financial data publication was conducted, that is information which is based on ES(G) (E – Environment; S – Social; G – Governance), especially considering all environmental and social aspects. It was also indicated which selected mining companies prepare integrated reports (financial and non-financial data), in line with the GRI (Global Report Initiative) guidelines and G4 Mining and Metals – the document contains a set of disclosures for use by all organizations in the Mining and Metals sector. According to the author, universal access to non-financial data expanding the circle of stakeholders and can mitigate the negative public opinion towards the mining industry. Integrated reporting is a new experience for Polish mining companies and vertically integrated energy groups reporting sent to various stakeholder groups, using the GRI guidelines. The analysis showed that only two domestic companies out of the 10, i.e. LW Bogdanka S.A. and KGHM Polska Miedź S.A. submitted the report for 2015, based on the indices dedicated to the „mining and metals” Industry. The selection of companies has been dictated by their significant share in the mining industry in Poland. The article indicates skipping important aspects of the business activities of mining and vertically integrated enterprises, which should be a necessary part of the reports (due to the obvious impact of mining on the environment and society). It refers to the GRI G4 Mining and Metals guidelines as the indicators which are additional tools to reporting on sustainable development. The purpose of this article is to point out important aspects of the mining companies and vertically integrated enterprises which are omitted and, in the opinion of the author, should be the components of those reports.

Keywords: ESG, CSR, GRI, mining

1. Integracja danych finansowych i niefinansowych

Raportowanie danych finansowych w przypadku spółek notowanych na giełdzie jest koniecznością. Prezentowane dane i informacje są źródłem oceny kondycji finansowej spółki oraz efektów prowadzonej działalności. Zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem (Dz.U. 2005 nr 184 poz. 1539) spółka obecna na parkiecie GPW zobowiązana jest do przekazania raportów finansowych zarówno do Komisji Nadzoru Finansowego, na GPW oraz do publicznej wiadomości poprzez system ESPI (Elektroniczny System Przekazywania Informacji) oraz umieszczenie na stronie internetowej spółki.

Zgodnie z Dyrektywą 2014/95/EU z początkiem 2017 r. prezentowanie danych niefinansowych (ESG) stało się obowiązkiem wśród wybranych jednostek, spełniających kryteria ujęte w dokumencie. Zgodnie z wytycznymi dyrektywy obowiązek ten dotyczy banków i instytucji sektora finansowego, spółek giełdowych i innych podmiotów zainteresowania publicznego przy odpowiednim zatrudnieniu > 500 osób, sumie bilansowej > 85 mln zł lub poziomu przychodów netto > 170 mln zł. Szacuje się, że koniecznością raportowania będzie objętych około 300 krajowych firm. Na chwilę obecną około 30–40 przedsiębiorstw przygotowuje raporty, co stanowi zaledwie 10–13% (FOB 2016). Świadczy to o skali zmian, z którymi będzie się musiała zmierzyć przeważająca większość krajowych przedsiębiorstw. Duże jednostki są zobligowane do raportowania danych ESG, co może być impulsem i zachętą dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw w kwestii popularyzacji dobrych praktyk.

Raportowanie zintegrowane ściśle wiąże się z szeroko rozumianymi pojęciami, tj. społecznie odpowiedzialnego biznesu, polityką zrównoważonego rozwoju i licznych pojęć, które stają się popularne w ostatnim czasie, m.in. odpowiedzialnego górnictwa (Jenkins i Yakovleva 2006; Wirth i in. 2016). Raportowanie danych niefinansowych w warunkach krajowych nabiera szczególnej wagi, bowiem zagadnienie jest coraz bardziej powszechne. Dane niefinansowe dotyczą takich obszarów jak: zagadnienia środowiska naturalnego – Environment, wymiar społeczny – Social (warunki pracy, zatrudnienie, lokalna społeczność) i ład korporacyjny – Governance (profil organizacji, zaangażowanie interesariuszy, profil raportu, nadzór, zobowiązania, etyka i rzetelność). Połączenie sprawozdania finansowego z raportem danych niefinansowych generuje produkt w postaci zintegrowanego sprawozdania, za pomocą którego przedsiębiorca komunikuje się z otoczeniem (różnymi grupami interesariuszy) i pokazuje, że nie ma nic do ukrycia, przez co wzbudza zaufanie publiczne (Remlein 2016).

Zagadnienie społecznej odpowiedzialności jako elementu strategii biznesowej rozwoju spółek i wpływu na budowanie konkurencyjnej przewagi opisali Kulczycka i Wirth (2010). W przywoływanej pracy przeanalizowali raporty KGHM i PGE wskazując, że cele biznesowe i społeczne muszą się wzajemnie uzupełniać.

Pozostaje jeszcze jedna kwestia – forma prezentacji danych w raporcie zintegrowanym dla grup interesariuszy (inwestorzy, pracownicy, konsumenci, lokalna społeczność i in.). W ostatnich latach nastąpił pokaźny skok w kwestii przygotowywania/oprawy zintegrowanych raportów. Pierwotnie długie teksty napisane w skomplikowanym sposób nie zachęcały do ich wnikliwego studiowania, a wręcz tylko niewielka grupa interesariuszy czerpała z nich wiedzę (Ćwik 2013; Gruszecka-Tieśluk 2013). W ostatnich 2–3 latach nastąpiła spora zmiana w prezentacji zintegrowanych danych. Nadal są to wielostronicowe elaboraty (ponad 100 stron), ale wzbogacone grafiką (zdjęcia, tła), przejrzystymi tabelami, wykresami, schematami, przez co odbiór stał się bardziej przystępny. Ponadto widać nowy trend w postaci interaktywnych raportów np. raport GK PGE za 2015 r. i Tauron Polska Energia SA – wersja online (wersja PL i EN), które opublikowane zostały w wersji responsywnej (automatycznie dostosowuje się do rozdzielczości wyświetlacza, na którym jest odczytywany – komputer, tablet, smartfon). Tym samym przeglądanie jego treści jest poręczne i dotarcie do konkretnych informacji w nim zawartych jest ułatwione.

2. Trend raportowania ESG

Według badań przeprowadzonych przez KPMG w 2011 r. wśród 250 największych firm na świecie główne powody (korzyści), dla których firmy raportują kwestie ESG należą: budowanie reputacji lub marki firmy (67%), kwestie etyczne (58%), motywowanie pracowników (44%), innowacje i uczenie się (44%), zarządzanie ryzykiem i jego redukcja (35%), dostęp do kapitału i podwyższenie wartości dla akcjonariuszy (32%).

Zdaniem wielu autorów ujawnianie danych finansowych (z racji statutu spółki notowanej na giełdzie) jest niewystarczającą informacją przydatną w ocenie wartości firmy przez różne grupy interesariuszy (Yen 2004). Ujawnianie danych ES(G) staje się ważne w obecnej sytuacji gospodarczej, zwłaszcza w perspektywie długoterminowej z punktu widzenia inwestorów (udziałowców), gdzie tradycyjne metody rachunkowości nie uwzględniają tej

perspektywy (Bassen i Kovacs 2008). ESG obejmuje wiele zagadnień związanych z ochroną środowiska (m.in. emisji CO₂, zużycia wody i energii, zanieczyszczenia, zmiany klimatu), odpowiedzialnością społeczną (prawa człowieka, równości płci, mniejszości, zdrowia i bezpieczeństwa, zasady sprawiedliwego handlu, bezpieczeństwa produktów) i ładu korporacyjnego (zatrudnienie, relacje pracownicze, korupcja i łapówkarstwo, raportowanie i ujawnianie, ochrona akcjonariuszy) (Galbreath 2013).

Z drugiej zaś strony nie budzi wątpliwości fakt, iż zintegrowane sprawozdanie przynosi liczne korzyści, zarówno dla sporządzającego przedsiębiorstwa, jak i dla szerokiego grona interesariuszy, takich jak inwestorzy, kontrahenci, pracownicy, organizacje pozarządowe czy społeczeństwo. Raportujące przedsiębiorstwo jest postrzegane przez podmioty z otoczenia jako przyjazne dla środowiska, przez co wzmacnia się jego pozycja na rynku i reputacja, a to z kolei przekłada się na wartość przedsiębiorstw (Remlein 2016).

W pracy Heenetigala i in. 2015 podjęto próbę określenia/oceny zakresu raportowania ESG poprzez rodzaj i typ wskaźników stosowanych wśród spółek giełdowych (12 wiodących spośród 100) z sektora górniczego w Australii. Wyniki przeprowadzonych badań (na podstawie zintegrowanych raportów za 2013 r.) wskazują na potrzebę ujednoczenia pomiaru wskaźnika ESG (analiza opisanych aspektów, który ma bezpośredni wpływ na długoterminowe stopy zwrotu z inwestycji).

Duże przedsiębiorstwa (liderzy branż) wykazują się trudem raportowania danych w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu, kwestii ochrony środowiska, zrównoważonego rozwoju i ładu korporacyjnego. W Polsce komercyjnym dostawcą ratingów w kwestii ESG – ECPI WIG20 ESG Leaders Index jest Agencja Ratingu Społecznego ARS (partner globalnego dostawcy ratingów – ECPI). Metodologia ratingu ECPI ESG (od 1997 r.) jest rozpoznawalnym narzędziem w sortowaniu inwestycji narażonych na niefinansowe ryzyko, inspirowana m.in. przez UN Global Compact (www.unglobalcompact.org), Global Reporting Initiative (www.globalreporting.org) i UN PRI (www.unpri.org).

W Polsce jest to dość nowe zagadnienie. Widać rosnącą tendencję. Z roku na rok coraz więcej przedsiębiorstw wydaje własne raporty związane z koncepcją społecznej odpowiedzialności. O konieczności implementacji zagadnień społecznych i środowiskowych w specyficznej branży wydobywczej pisali m.in. (Hamann 2003; Azapagic 2004; Jenkins HM 2004; Jenkins i Yakovleva 2006, Hałasik i Kulczycka 2016). Azapagic zidentyfikował wiele grup interesariuszy związanych z sektorem górniczym jako przedstawicieli przemysłu, pracowników, związków zawodowych, wykonawców, dostawców, klientów, akcjonariuszy, wierzycieli, ubezpieczycieli, społeczności lokalnych, władz lokalnych, rządu i organizacji pozarządowych.

Zważywszy na działania przedsiębiorstw w kwestiach polityki zintegrowanego raportowania, w zgodzie z zasadami społecznej odpowiedzialności, istnieje podstawa członkostwa w międzynarodowej prestiżowej inicjatywie United Nations Global Compact (UNGC). Wśród wszystkich członków UNGC w sektorze Electricity oraz Industrial Metals & Mining nasz kraj reprezentują następujące podmioty (na dzień 13.02.2017 r.): Electricity: PGE Polska Grupa Energetyczna SA, Enea SA, EDF Polska SA, Energa SA (4 na 180 wszystkich stowarzyszonych). Pośród sektora Industrial Metals & Mining akcent polski reprezentują dwie spółki, tj. Grupa Kęty SA i KGHM Polska Miedź SA (2 na 136). Wszystkich polskich przedsiębiorstw w każdym sektorze zgłoszonych jest 86, w tym 72 firmy posiadają status aktywny, na 12 262 przedsiębiorstw z całego świata.

3. Zintegrowane raportowanie według GRI i GRI G4 Mining and Metals (GRI G4 M&M)

Global Reporting Initiative (GRI) jest pozarządową międzynarodową organizacją non profit, opartą na współpracy sieci interesariuszy, która funkcjonuje od 1997 r. w USA. GRI określa zasady i wskaźniki raportowania m.in. danych niefinansowych w świetle zrównoważonego rozwoju. Przedsiębiorstwa mogą wykorzystać te wytyczne do mierzenia i raportowania swoich ekonomicznych, środowiskowych oraz społecznych osiągnięć, bez względu na rodzaj branży, profil działalności, rozmiaru firmy czy zlokalizowanie/umiejscowienie. Pierwotna wersja wytycznych (G1) została wydana w 2000 r., druga (G2) w 2002, trzecia (G3) w 2006 r. (wersja polska G3 w 2009). W roku 2011 opublikowano uaktualnienie i uzupełnienie wytycznych trzeciej generacji (G3.1.), a w 2013 powstała czwarta generacja wytycznych (G4), obecnie obowiązująca. Dotyczy ona standardowych 7. pozycji wytycznych (obszarów) do raportowania G4 (obowiązująca wersja od stycznia 2016 r.) jako podstawowe rozdziały raportów zintegrowanych. Są to m.in: strategia i analiza, profil organizacji, zidentyfikowanie istotnych aspektów i zakresów, zaangażowanie interesariuszy, parametry/profil raportu, ład organizacyjny/nadzór, etyka i integralność.

W międzyczasie powstał dokument branżowy G4 Sector Disclosures Mining and Metals (2013), oparty na GRI Mining and Metals Sector Supplement (2010, który powstał z kolei na bazie G3 – 2006). Wytyczne zawarte w dokumencie GRI G4 M&M powinny być stosowane jako uzupełnienie raportowania w kwestiach zrównoważonego rozwoju a nie jako zamiennik. Z uwagi na specyfikę branży górniczej celowo powstał oddzielny dokument nakreślający wytyczne dla tego rodzaju działalności, o których mowa m.in. w pracy Jonek-Kowalska (2016) czy Bogacz i Migza (2016). Działalność przedsiębiorstw wpisujących się w zakres wytycznych obejmuje wszystkie etapy życia projektu Life Cycle Assessment (LCA). LCA w górnictwie obejmuje obszary działań, tj. zakres poszukiwania, planowania, wydobywania i przetwórstwa, transportu, gospodarkę odpadami, zakończenia i rekultywacji (Górnjak-Zimroz i Pactwa 2015). Sektor ten jest zróżnicowany, dlatego firmy górnicze, ekologiczne (specjalizujące się tylko np. w jednej części cyklu, np. poszukiwanie) i pionowo zintegrowane podmioty winny stosować się do wytycznych.

Główne zagadnienia kontekstowe GRI G4 M&M obejmują:

- kontrolowanie, korzystanie i zarządzanie nieruchomością gruntową,
- udział/wkład w rozwój gospodarki krajowej i społeczności,
- społeczność i zaangażowania interesariuszy,
- zatrudnienie, stosunki pracy (relacje pracownik/pracodawca),
- zarządzanie środowiskiem,
- górnictwo tradycyjne na małą skalę,
- zintegrowane podejście do wykorzystania surowców mineralnych.

Powyższe zagadnienia reprezentowane są poprzez wskaźniki oznaczone w dokumencie sygnaturą MM1, MM2 aż do MM10/11. Szczegółowe ich objaśnienie przedstawia tabela 1.

TABELA 1. Wskaźniki GRI Mining and Metals
 TABLE 1. Indicators of GRI Mining and Metals

Kategoria/ Wymiar	Aspekt (podkategoria)	Sygnatura (podstawowe wskaźniki G4)	Objaśnienie	Znaczenie
KATEGORIA – środowisko	bioróżnorodność	MM1 (DMA, EN12)	Łączna ilość gruntów (własnych lub dzierzawionych, wykorzystywanych w działalności produkcyjnej lub wydobywczej, wartość podawana w hektarach).	Przedsiębiorstwa górnicze mogą być właścicielem bądź dzierżawcą bardzo dużych obszarów (miejsce wydobywania – teren górniczy i wpływów robót górniczych – teren górniczy). Rozbudowana infrastruktura zakładu górniczego (wydobywanie, produkcja) ingerują w grunty gospodarstw. Wpływ na środowisko naturalne i bioróżnorodność należy dokładniej ocenić/oszacować poprzez łączną ilość gruntów zniszczonych w ilości gruntów poddanych rekultywacji.
		MM2 (G4 DMA, EN12)	Tereny cenne przyrodniczo, na których prowadzona jest działalność górnicza, łączna liczba miejsc które wymagające planów zarządzania różnorodnością biologiczną (Biodiversity Management Plan).	Działalność wydobywcza ma duży wpływ na różnorodność biologiczną w różny sposób i w różnym stopniu, zależnie od miejsca wydobywania i wartości obszaru cennego przyrodniczo. Te interakcje, szanse i zagrożenia muszą być ocenione i efektywnie zarządzane w celu zapewnienia ochrony i poprawy stanu tych terenów.
	ścieki i odpady	MM3 (G4 DMA, EN23, EN24)	Całkowita ilość skały płonnej (podawana w Mg).	Wynikiem działalności firm wydobywczych są duże ilości skały płonnej, które muszą zostać usunięte w celu udostępnienia pokładów złoża. Materiał zwalowy może być efektem różnych etapów procesu technologicznego (nadmok, odpady, żużel, osady, szlamy). Lokalizacja miejsca deponowania może być realizowana w różnych dogodnych miejscach w obrębie zakładu górniczego lub poza nim). Raportowanie lokalizacji zwalowisk, ilości i związanych z nimi oceny ryzyka może wskazywać na zdolność spółki do zarządzania ryzykiem i łagodzenia ewentualnych konsekwencji ich funkcjonowania.

TABELA 1. cd.
 TABLE 1. cont.

Kategoria/ Wymiar	Aspekt (podkategoria)	Sygnatura (podstawowe wskazniki G4)	Objasnienie	Znaczenie
WYMIAR – społeczny	praca/zatrudnienie/ zarządzanie relacjami (zasady pracy i godna praca)	MM4 (G4 DMA, G4 LA6)	Dotyczy warunków pracy/zatrudnienia, określa liczbę strajków i lokautów (wykluczeń/przestojów), których czas trwania przekracza jeden tydzień.	Strajki i lokauty świadczą o poważnie zachwianej równowadze w relacji pracownik–pracodawca i zawieszeniu negocjacji. Dane dotyczące występowania takich incydentów mogą być użyteczną miarą naprawy relacji pracownik–pracodawca i kierunkiem rozwoju sytuacji w czasie. Proponuje się aby oceniać te wydarzenia w kontekście porównań międzysektorowych w skali międzynarodowej, a nie kierując się samorządową legislacją powszechnie obowiązującą na danym terenie.
	praca/zatrudnienie/ zarządzanie relacjami (prawa człowieka – pozytywnie prawa)	MMS (G4 DMA)	Całkowita ilość, rekompensat dla ludności lokalnej poszkodowanej z tytułu działalności górniczej (liczba i procent tych działań).	Znajomość tego wskaźnika mierzy poziom ryzyka związanego z eksploatacją na zamieszkałych terenach, a liczone jest ono przez ilość sformalizowanych umów. Zainteresowane strony, w tym inwestorzy, kredytodawcy i ościocizni mieszkańcy coraz częściej interesują się polityką w zakresie swobodnej, świadomej, obustronnej akceptacji działań.
	(lokalna społeczność) praca/zatrudnienie/zarządzanie relacjami	MM6 (G4 DMA)	Wyraża liczbę i opisuje istotę sporów dotyczących użytkowania gruntów lokalnej społeczności (naruszenie interesów lokalnej społeczności).	Górnictwo jest silnie uzależnione od swobodnego dostępu do zasobów naturalnych. Grunty i związane z nimi zasoby mają istotne znaczenie dla społeczności lokalnej, gdyż stanowią one często podstawę ich egzystencji. Dostęp do zasobów staje się źródłem konfliktu pomiędzy przedsiębiorstwami wydobywczymi a społecznością lokalną w sytuacji braku procesów zarządzania w skutecznej ocenie i unikania konfliktów. Te informacje pomogą wskazać stan relacji interesariuszy, tj. inwestorów z lokalnymi społecznościami.
		MM7 (G4 DMA, G4 SOS)	Wskazuje, które mechanizmy składania skarg przez lokalną społeczność były wykorzystywane do rozstrzygnięcia sporów związanych z korzystaniem gruntów pod działalność górnictwa i rezultaty tych działań.	Istnienie i stosowanie mechanizmów składania skarg może ujawnić, w jakim stopniu firma poczyniła przygotowania do rozwiązywania sporów ze społecznościami lokalnymi, a rezultaty ich stosowania mogą wskazywać na ich skuteczność.

TABELA 1. cd.
 TABLE 1. cont.

Kategoria/ Wymiar	Aspekt (podkategoria)	Sygnatura (podstawowe wskaźniki G4)	Objaśnienie	Znaczenie
WYMiar – społeczny	praca/zatrudnienie/ zarządzanie relacjami (wzrost na małą skalę)	MM8 (G4 DMA)	Liczba (i procent) małych firm górnictwa (np. bieżących) zlokalizowanych na danym terenie bądź w jego sąsiedztwie.	Powiązane ryzyka działalności podmiotów i działania podjęte w celu zarządzania i ograniczania tych ryzyk.
	praca/zatrudnienie/ zarządzanie relacjami (przesiedlenia)	MM9 (G4 DMA)	Miejsca prowadzenia działalności, w których doszło do przesiedleń, liczba przesiedlonych gospodarstw domowych oraz wpływ tego procesu na sytuację życiową mieszkańców.	Przesiedlenia zamierzone lub niezamierzone mogą obejmować utratę terenów produkcyjnych, utratę zatrudnienia i tym samym środków do życia, utratę mieszkania, dostępu do usług publicznych, rozwarstwienia społecznego.
	praca/zatrudnienie/ zarządzanie relacjami (planowanie wyjęcia z danego obszaru)	MM10 (G4 DMA)	Liczba i procent działań związanych z zaprzestaniem działalności górniczej.	Zamknięcie zakładu górniczego skutkuje likwidacją stanowisk pracy społeczności lokalnej, wpływem na gospodarkę i środowisko lokalne. Wskaźnik ten ma ujawnić zakres działań operacyjnych związanych z procedurą zamykania działalności górniczej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie G4 Sector Disclosures Mining and Metals.

4. Analiza raportów wybranych krajowych spółek górniczych i związanych z wydobyciem surowców energetycznych

Na bazie raportów dostępnych na stronach przedsiębiorstw górniczych i pionowo zintegrowanych podmiotów (okołogórniczych) dokonano porównania, które z wymienionych przedsiębiorstw realizują zintegrowane raportowanie, uwzględniając standardy GRI oraz wytyczne GRI G4 Mining and Metals w sprawozdaniach za 2015 r. Wybrano 10 przedsiębiorstw (tab. 2), 9 z nich posiada status spółki akcyjnej, PG Silesia jest natomiast spółką z ograniczoną odpowiedzialnością. Ponadto spółki LW Bogdanka, JSW i KGHM należą do krajowego indeksu giełdowego WIG-GÓRNICTWO, natomiast PGE, Tauron, ZE PAK wchodzi w skład portfela WIG-ENERGIA.

TABELA 2. Analiza raportów wybranych spółek

TABLE 2. Analysis of reports of selected companies

Spółka	Zintegrowany raport	Wytyczne GRI	G4 Mining and Metals
LW Bogdanka SA	+	+	MM1, MM2, MM3, MM4, MM5, MM6, MM7, MM8, MM9, MM10, MM11
JSW SA	+	brak	brak
KGHM Polska Miedź SA	+	+	MM1, MM3, MM4, MM9
KHW SA	+	+(G3)	brak
KW SA	brak	brak	brak
PG Silesia Sp. z o.o.	+	brak	brak
PGE SA	+	+	brak
Tauron Polska Energia SA	+	+	brak
Węglokoks SA	brak	brak	brak
ZE-PAK SA	brak	brak	brak

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów analizowanych spółek, Bogacz i Migza 2016 oraz Pactwa i Woźniak 2017.

Jak pokazuje powyższe zestawienie, o ile zintegrowane raportowanie staje się powszechnym działaniem, 7 na 10 analizowanych firm, a zgodnie z wytycznymi GRI 5 na 10, to kwestie G4M&M są nowym zagadnieniem znanym tylko 2 z 10 analizowanych podmiotów (20%). Takie działanie powinno być zachętą dla pozostałych uczestników rynku wydobywczego i podmiotów zintegrowanych działających w energetycznym łańcuchu wartości. Zastanawia brak analizowanych danych ES(G) według standardów GRI G4 M&M w przypadku PGE i Tauron. W notowaniach giełdowych i rankingach spółki te widnieją jako przed-

stawiciele sektora energetycznego (analizują w raportach wytyczne G4 Electric Utilities), ale prawdą jest, że to pionowo zintegrowane podmioty (tzw. bilateralny monopol, o którym pisał w monografii *Jurdziak 2007*), w tzw. łańcuchu wartości energii elektrycznej, bazujące na paliwach kopalnych. Grupa PGE GiEK prowadzi działalność związaną z wydobyciem węgla brunatnego (udział tego przedsiębiorstwa w krajowym rynku wydobywczym tego surowca w 2015 r. wynosił ponad 77%), Tauron z wydobyciem węgla kamiennego. PGE jako czołowy krajowy przedstawiciel eksploatujący węgiel brunatny, powinien analizować wytyczne skierowane w stronę działalności górniczej, zwłaszcza, że dotyczy to eksploatacji odkrywkowej na dużej powierzchni i dużej skali.

Podsumowanie i wnioski

Zdaniem autora powszechny dostęp do danych niefinansowych poszerza grono interesariuszy i może złagodzić negatywne nastawienie opinii publicznej do branży wydobywczej, zwłaszcza w dobie przyszłych planowanych inwestycji w branży górniczo-energetycznej w Polsce. Trwają debaty i spotkania ekspertów z grupą decydentów, dotyczące przyszłości polityki energetycznej w Polsce. Stosowanie wytycznych dedykowanych branży *mining & metals* będzie wyrazem aprobaty dla wdrażania dobrych praktyk w krajowych warunkach, jako próba doświadczenia standardów światowych. Jak wspomniano raportowanie, zwłaszcza zintegrowane, jest sposobem komunikacji przedsiębiorstwa z otoczeniem i tym samym różnymi grupami interesariuszy. Relacjonując inicjatywy ES(G), wzbudzają zaufanie publiczne i wnoszą nową jakość w górnictwo, postrzegane negatywnie nierzadko jako branża schyłkowa, tkwiąca w stagnacji i bez przyszłości. Dobrym przykładem i wzorem do naśladowania jest LW Bogdanka SA (najlepszy zintegrowany raport za 2015 r. w krajowym konkursie Raporty społeczne) i KGHM Polska Miedź SA, które wyróżniają się wysokim poziomem przygotowywania zintegrowanych raportów, przywiązując dużą wagę do uwzględniania danych ESG. To krajowi pionierzy, których można określić mianem odpowiedzialnych przedsiębiorców górniczych. Podejmują szereg inicjatyw, aby uwzględniać wytyczne GRI oraz wytyczne branżowe GRI G4 M&M. Być może brak polskojęzycznej wersji GRI G4 M&M może utrudniać interpretacje (i implementację) wskaźników i ich szacowania (zgodnie z dyrektywą unijną z początkiem 2017 r. raportowanie zgodnie z CSR w większości dużych spółek stało się obligatoryjne). Jak wynika z porównań kosztów i korzyści angażowania się w działania związane z CSR przeważają korzyści (*Remlein 2016*), co powinno przekonać decydentów do podjęcia działań w tym kierunku.

Literatura

- Azapagic, A. 2004. Developing a framework for sustainable development indicators for the mining and minerals industry. *Journal of Cleaner Production* 12(6), 639–662.
- Dokument G4 Sector Disclosures Mining and Metals, GRI, 2013
- GRI. [Online] Dostępne w: <https://www.globalreporting.org> [Dostęp: 02.2017].
- G4 Sector Disclosures Mining and Metals. [Online] Dostępne w: <https://www.globalreporting.org/resource/library/GRI-G4-Mining-and-Metals-Sector-Disclosures.pdf> [Dostęp: 01.2017].

- Bassen, A. i M. Kovacs 2008. Environmental, Social and Governance Key Performance Indicators from a Capital Market Perspective. *Zeitschrift für Wirtschafts- und Unternehmensethik* nr 9/2, s. 182–192.
- Bogacz P., Migza M. 2016 Environmental management reporting in Polish mining companies in the context of World CSR trends, E3S Web Conf. Volume 10, 2016 1st International Conference on the Sustainable Energy and Environment Development (SEED 2016), DOI: 10.1051/e3sconf/20161000058.
- Ćwik, N. 2013. Raporty społeczne – perspektywa konsumenta. [Online] Dostępne w: <http://goresponsible.pl/?p=320> [Dostęp: 01.2017].
- FOB, Forum Odpowiedzialnego Biznesu. [Online] Dostępne w: <https://odpowiedzialnybiznes.pl/> [Dostęp: 10.2016].
- Galbreath, J. 2013. ESG in Focus: The Australian Evidence. *Journal of Business Ethics* 118(3), s. 529–541.
- Global Reporting Initiative GRI. [Online] Dostępne w: <https://www.globalreporting.org> [Dostęp: 11.2016].
- Górnjak-Zimroz, J. i Pactwa, K. 2015, The use of spatial data in granite deposit Life Cycle Assessment. WMESS, 2015. *Procedia Earth and Planetary Science* 15, s. 474–481.
- Gruszecka-Tieśluk, A. 2013. Raportowanie społeczne – korzyści zewnętrzne. Wspólna odpowiedzialność. Rola raportu społecznego, Forum Odpowiedzialnego Biznesu (red. Ćwik N.) Warszawa. [Online] Dostępne w: http://odpowiedzialnybiznes.pl/wp-content/uploads/2014/01/Wspolna_odpowiedzialnosc_Raportowanie_spoeczne-PODGLAD.pdf [Dostęp: 02.2017].
- Hałasik, K. i Kulczycka, J. 2016. CSR, environment-friendly investments and innovations – the three elements necessary to build a modern and strong coal mining company? E3S Web of Conferences 10, 00051 SEED 2016 DOI: 10.1051/e3sconf/20161000051.
- Hamann, R. 2003. Mining companies' role in sustainable development: the 'why' and 'how' of corporate social responsibility from a business perspective. *Development South Africa* 20(2), s. 237–254.
- Heenetigala, K. i in. 2015. An Investigation of Environmental, Social and Governance Measures of Listed Mining Sector Companies in Australia, *Journal of Law Governance* Vol. 10, No 4, DOI: 10.15209/jbsge.v10i4.866.
- Jenkins, H. i Yakovleva, N. 2006. Corporate social responsibility in the mining industry: Exploring trends in social and environmental disclosure. *Journal of Cleaner Production* 14, s. 271–284.
- Jenkins, H.M. 2004. Corporate social responsibility and the mining industry: conflicts and constructs. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management* 11, s. 23–34.
- Jonek-Kowalska, I. 2016. Koncepcja zrównoważonego rozwoju jako wyzwanie dla polskich przedsiębiorstw górniczych. *Zeszyty naukowe Politechniki Śląskiej, Seria: Organizacja i Zarządzanie* z. 95, Nr kol. 1961.
- Jurdziak, L. 2007. *Analiza ekonomiczna funkcjonowania kopalni węgla brunatnego i elektrowni z wykorzystaniem modelu bilateralnego monopolu, metod optymalizacji kopalń odkrywkowych i teorii gier*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej.
- KPMG 2011. International Survey of Corporate Responsibility Reporting 2011. [Online] Dostępne w: <http://www.csr.ee/wp-content/uploads/2016/03/KPMHG-International-Survey-of-CSR-2011.pdf> [Dostęp: 01. 2017].
- Kulczycka, J. i Wirth, H. 2010. Społeczna odpowiedzialność w strategiach firm górniczych w Polsce. *Zeszyty Naukowe IGSMiE PAN* nr 79, s. 147–157
- Pactwa, K. i Woźniak, J. 2017. Environmental reporting policy of the mining industry leaders in Poland. *Resources Policy* vol. 53, s. 201–207.
- Remlein, M. 2016. Koszty i korzyści prezentowania dokonań przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego w zintegrowanym sprawozdaniu, *Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej Zarządzanie* nr 23, t. 2, s. 51–59. DOI: 10.17512/znpcz.2016.3.2.05.
- RP, Raporty społeczne. [Online] Dostępne w: <http://raportyspoleczne.pl> [Dostęp: 12. 2016].
- Yen, A. 2004. *Effects on investor judgments from expanded disclosures of non-financial intangibles information*. Accounting. Austin, University of Texas. Doctor of Philosophy.
- UN PRI. [Online] Dostępne w: www.unpri.org [Dostęp: 01.2016].
- United Nations Global Compact (UNGC), (02.2017).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, Dz.U. 2005 nr 184 poz. 1539). [Online] Dostępne w: <http://isap.sejm.gov.pl> [Dostęp: 02.2016].
- Wirth i in. 2016 – Wirth, H., Kulczycka, J., Hausner, J. i Koński, M. 2016. Corporate Social Responsibility: Communication about social and environmental disclosure by large and small copper mining companies. *Resources Policy* Volume 49, s. 53–60.

Witryny internetowe analizowanych spółek:

<http://www.gkpge.pl> [Dostęp: 12.2016].

<http://kg hm.com> [Dostęp: 12.2016].

<http://www.khw.pl> [Dostęp: 02.2017].

<https://www.kwsa.pl> [Dostęp: 02.2017].

<http://www.lw.com.pl> [Dostęp: 12.2016].

<http://www.pgsilesia.pl/pl> [Dostęp: 02.2017].

<http://raport2015.tauron.pl> [Dostęp: 02.2017].

<http://weglokoks.pl/pl> [Dostęp: 02.2017].

<http://www.zepak.com.pl/pl> [Dostęp: 02.2017].